

Marja Sarja

OPPIMISEN MOSAIIKKI

Kuvataiteen koulutusohjelma
2015

OPPIMISEN MOSAIIKKI

Sarja, Marja
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Kuvataiteen koulutusohjelma
Tammikuu 2015
Ohjaaja: Hautala, Päivi-Maria; Velhonoja, Matti
Sivumäärä: 14

Asiasanat: keramiikka, kuvataide, leikki

Kokoan lopputyössäni Kankaanpään Taidekoulussa oppimiani asioita. Lopputyöprosessissa keskeisessä roolissa on keramiikan työstäminen. Muovailuvaiheessa tapahtuvat havainnot ja ilmiöt ovat teos itsessään. Työskentely johdattaa tekijänsä leikin äärelle. Oppimisen mosaiikki koostuu monista asioista ja tekijänsä kautta. Kaikkea ei voi ymmärtää, jutut vaan on. Kirjallinen osuus on tehty puolivuotta Yliveto- lopputyönäyttelyn jälkeen.

THE MOSAIC OF LEARNING

Sarja, Marja

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Fine Arts

January 2015

Supervisor: Hautala, Päivi-Maria; Velhonoja, Matti

Number of pages: 14

Keywords: ceramics, fine arts, play

In my diploma work I compile the things that I have learned in the Art institute of Kankaanpää. The working of ceramics has a central role in the process of the diploma work. The observations and phenomena that happen during the modelling phase are work of art in themselves. Working leads its worker to play. The mosaic of learning consists of many pieces and through its maker. Everything cannot be understood, things just are. The written part has been done half year after the Yliveto-diploma work exhibition.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
2 AJATELMIA ALKUUN PÄÄSEMISEKSI	6
3 HENGÄHTÄMISESTÄ.....	7
4 MITEN TEOS SAI ALKUNSA?.....	7
5 OMITUINEN JA KAUNIS	12
6 MIKÄ TAITEEN TEKEMISESSÄ ON OLENNAINEN?.....	14

1 JOHDANTO

Käsittelen tässä tekstissäni omaa taiteellista työskentelyäni. Kankaanpään Taidekoulu on tapahtumapaikkana monenlaisille asioille ja erään teoksen valmistuminen tähtäsi Yliveto- lopputyönäyttelyyn joka pidettiin Jyväskylässä keväällä 2014.

Kuvataiteilijan, kuten monen muunkin ammatin tärkein työkalu on tekijä itse. Käytettävissä oleva aika, käsillä oleva materiaali, opintokokonaisuudet, yhteisö, ideat ja ympäristö tuottavat ärsykeitä oppimiseen. Tarvitaan tiloja, joissa toimia ja tekijöitä.

Taidekoulun Galleriassa vaihtuvat näyttelyt, opettajien tarinat kuvataiteilijan arjesta ja mielenkiintoiset keskustelut. Ihmisten läsnäolo luo pohjaa uusille teoksille. Kirjasto ja kohtaamiset käytävillä. Ohikävelyn taito.

Kyky kuunnella ja kyky olla hiljaa. Erilaiset elämäkokemukset ja halu tehdä yhdessä, matkalaisten kota. Naapuri johon uskaltaa tutustua. Arjen juhla, jossa mikään ruoka ei ole liian vaatimatonta jaettavaksi. Puurovirta.

Mosaiikki joka kehittyy tekijänsä kautta.

2 AJATELMIA ALKUUN PÄÄSEMISEKSI

Kyky tehdä päätöksiä, rajata. Täydellinen työhuone, joka on juuri nyt käytössäsi. Sisältäsi löytyy tyhjää tilaa, voit alkaa luomaan.

Tunneyhteys itseen. Siltoja itsessä ja siltoja itsestä maailmaan. Kudelmia, köynnöksiä ja kokoon kuivumista. Taide on myös juoksemista.

Rakennetta ja raakaa työtä. Esitä kysymys ja vastaa siihen. Vastavirta vahvistaa liikettä, veden kierto. Rakkaus työhön. Työnteon rakastaja. Välillä ollaan suvantokohdissa, sameaa vettä.

Kaipuu, halu olla ja elää. Rohkeasti, paikkansa ottaen sellaisenaan. Ihmisjäte.

Lahja jota ei kehtaa antaa, alastomuus maailman edessä. Vastasyntynyt on arvioitavana.

Saavi täynnä savea, kipsijauho ja kynä. Alku jollekin. Keräily, dyykkaus, kasaaminen. Asetelmat, asettelu. Piilottaa jotakin, tuoda esille. Hioa, jyrsiä, porata reikä. Etsiä puoli vuotta paketillista nauvoja.

Tutustua kivenveistoon ja löytää pulppuava runosuoni. Sitten sitä vaan haluaa lähteä sinne metsään kävelemään ja sitä on niin auki, että vedenalainen liike tuntuu sydämässä asti. On purettu jotain pois. Uuden oppimista. Ei kaipaa mitään, on vaan.

3 HENGÄHTÄMISESTÄ

Mahdollisuudet, impulssit, vertaistuki. Jätä hetkeksi oma työsi sivuun. Älä katso sitä. Tee jotain muuta, matkusta. Keskustele erilaisten ihmisten kanssa, tee asioita joita et ole ennen tehnyt. Jätä jotain tekemättä.

Kävelyllä on mukava olla. Suppilovahveroissa on paljon ravintoaineita.

Nurmikolla saa kelliä.

Kun jättää joskus töitään kesken, on paikkoja joihin palata.

4 MITEN TEOS SAI ALKUNSA?

Suuntauduin opinnoissani kuvanveistoon ja halusin tehdä lopputyöni siihen liittyen. Päädyin valinnassani keramiikkaan ja valitsin materiaaliksi Espanjan mustaa kivitavarasavea samotilla.

Muovailtavuus, väri ja säänkesto olivat asioita jotka vaikuttivat valintaan. Se oli onnenpäivä, kun sain lavallisen, n.200kg savea Taidekoulun aulaan toimitettuna.

Siskoni perheen lasten leikkejä seuratessani, huomasin heidän leikkivän hyvin samanlaisia leikkejä kuin itse ollessani 7-vuotias. Ulkona leikki oli rakentunut puun kantojen äärelle. Palasin noihin tunnelmiin suuren savikasani kanssa ja aloin muovailemaan. Onko mahdollista saavuttaa sama olotila kuin lapsena? Unohtaa maailma ja itsensä, tehdä vaan. Ajattelin palaneita kantoja ja mustuneita puunrunkoja.

En olisi osannut arvata, kuinka paljon pelkästään tieto siitä että materiaalia riittää, helpotti tekemistä. Se oli mahtavaa. Elvyttävää, ytimeistä lähtevää. Tarve ilmaista itseään vapaasti.

Nautin muovailusta ja teoksia syntyi valtavasti. Kädet vaan tekivät ja annoin niiden tehdä. Olin samaan aikaan myös jäänveistokurssilla, joten tekemistä ja virikettä riitti. Liekkeihin siinä ihminen menee. Välillä käyt ulkona taltaamassa jääkimpaletta ja leikkaamassa lohkareita moottorisahalla, jota itse et saa edes käyntiin. Sitten pakenet lehtikuvaajia ja jään kylmää hohkaa. Löydät itsesi jälleen saven ääreltä.

Työhuoneen ikkunasta katselin kun luokkakaverit tekivät jäystä teoksiaan, minä sisällä viettini viemänä.

Me kaikki teemme työtä. Se on onnellinen ajatus.

Kuvanveiston tiloissa oli menossa samaan aikaan myös pronssivalu, joka on hyvin mielenkiintoista seurattavaa ja tunnelmaltaan intensiivinen.

Jälkeenpäin ajateltuna, muovailuvaihe itsessään oli taideteos.

Ajattelin rakentaa tornin, jossa on puisia laatikoita ja keramiikkaa. Sortumisen tunnelma, mutta kaikki hyvin kiinni. Erilaisilla materiaaleilla yhdistellen rakentelisin kaoottista tunnelmaa.

Eräs ystäväni oli minulla mallina ja piirsin hänen raajoistaan muotoja, joita hyödynsin muovaillessa. Otin myös kuvia hänen varpaistaan ja jalkaterästään. Savesta alkoi nousemaan lantio, reidet, sääret, kantoja, koiria, varpaita ja karhun paskaa. Erilaisia rakennelmia. Ihmisen seinämät olivat kuin tunneleita.

Muoniossa kävin vaeltamassa kesällä 2013 ja siellä näin koirani kanssa karhun jätökset. Se oli niin mieleenpainuva kokemus, että nyt sitten muovaillessa se alkoi saamaan muotoa. Ihan hullua ja juuri siksi niin mahtavaa.

Minähän teen vaikka karhun paskaa jos sikseen tulee. Savi oli paras kaverini ikinä!

Kehittelin itselleni uusia menetelmiä muovaillla, tein reikiä ja rakentelin kökköjä pahviputkien päälle. Työtila alkoi täyttymään tuotoksista.

Usein tehdessä alkaa sisällään pitämään semmoista itsensä yllytys puhetta. Ehkä se on vähän samanlaista mitä lapset pitävät selostaessaan leikkejään ääneen tai urheiluselostus. Oman huomion saa keskittymään vaan siihen omaan tekemiseen ja sitten se tekemisen into vaan kasvaa. Tätä ei tietenkään ole koko ajan, mutta tuossa muovailutuokiossa huomasin tällöisen piirteen olevan itsessäni. Sain siitä tosi paljon voimaa.

Pyörittelin ajatusta vuorovaikutuksellisesta teoksesta. Tekisinkö suuria keraamisia kantoja, joihin näyttelyn vieraat voivat rakentaa omia leikkejään? Mustaa keramiikkaa ja ehkä joitakin värillisiä liikuteltavia osia, hahmoja. Runko johon voi aina rakentaa uuden leikin. Minulle heitettiin idea, jospa joku kannoista olisi ulkona ja sitten loput sisällä museossa. Pidin ajatuksesta kovasti, mutta se ei kuitenkaan saanut suuremmin tuulta siipien alle.

Olen tehnyt savitöitä ja keramiikkaa lapsesta asti. Useiden vuosien taukoja on ollut, mutta materiaali on tuttu ja lähestyin nyt sitä valitsemastani näkökulmasta. Löysin itselleni erilaisia tapoja muovaillla ja uudenlaista rentoutta. Nopea työskentely tässä kohtaa oli antoisaa ja jännittävää.

Leikki on leikkiä varten.

Leikin tulee olla vapaata, antaa sen mennä.

Ilmaa jota hengittää.

Jossain kohtaa tuli eteen töiden poltto. Teokset muuttuivat. Ne olivat mustia ja äänekkäitä. Niitä piti alkaa suojelemaan, etteivät menisi rikki. Tekemisen riemu ja muovailun mahtavuus vaihtuivat siirtelyyn ja kuljettamiseen. Missä näitä teoksia voi säilyttää?

Minulla ei ollut tarkkaa suunnitelmaa, kuinka osia käytän. Polton jälkeen aloin luomaan niihin uutta suhdetta. Keramiikan yksi hienous on juuri tämä polton tekemä muutos. Teokset pienevät noin 10 %, väri muuttuu ja materiaali kovettuu. Lasitteita en halunnut käyttää koska Espanjan mustasavi oli jo itsessään niin hienoa.

Dykkasin luvan kanssa erään kaupan takapihalta puisen hyllykön teoksia varten. Roudaamisessa on jotain hienoa vaikka sitten voi taas kyselläkin itseltään kuinka tähän tilanteeseen taas on tultu. Kantaa jotain käsittämätöntä tavaraa jonnekin ja vielä vapaaehtoisesti. Sain myös pakkausmuovia samalla reissulla. Kaikenlainen keräily ja materiaalien bongailu on hyvin virkistävää puuhaa. Tykkään liikkua ulkona ja koiran kanssa kävellessä näkee monenlaista. Tuulen liikuttelemat muovipussit muuttuvat joutseniksi. Roskien kerääminen on usein yhtä palkitsevaa kuin marjanpaiminta.

Lähdin jatkamaan ajattelua tornin rakentamisesta. Mustat keramiikan kappaleet näyttivät mielenkiintoisilta puunvärisessä hyllykössä. Sidoin kappaleet kiinni narulla, yksi jäi sitomatta.

Kovaksi poltetut teokset olivat nyt eräänlaisia rakennuspalikoita, pelinappuloita. Ne olivat hyllyssä, pyörivät saviämpärin jalustalla liikkuva teos kokeilussa ja osa päätyi Saa haukkua näyttelyyn Taidekoulun Galleriaan kesken lopputyönäyttely prosessin.

Liikkuva teos-kokeilussa ihastuin keramiikan tekemään ääneen. Rakentelin keramiikkateoksistani narun avulla suuren kasan saviämpärin pyörillä olevan jalustan päälle. Lisäsin reunaan narun, joten pystyin vetämään kekoa perässäni pitkin koulun käytäviä. Teoksen vetäminen narussa oli mukavaa!

Kun on työstänyt suuren määrän savea ja tehnyt useita teoksia suhteellisen lyhyessä ajassa, voi löytää innostavia uusien teoksien alkujä. Yksi pienen pieni varvas huutelee minulle edelleenkin. Tahdon olla suurempi, jatka vielä eteenpäin.

Lopputyöohjaajien suurimmaksi anniksi jäi osaltani fiiliksen luominen. Kannustavat kommentit veivät eteenpäin ja leikkiin rohkaistiin. Rajoja jäin hieman kaipaamaan. Vasta lopputyönäyttelyn kritiikissä törmäsin asiaan, että pitäisi olla useita töitä esillä, jotta kykenee näyttämään osaamisensa. Olin niin innoissani tekemisistäni että varmasti kärsin usein myös vauhtisokeudesta. Olen niin tottunut olemaan eksyksissä, että se on minulle luontainen olotila. Tämä on sitä minun mosaiikkiani. Paloja tulee ja niitä sitten yhdistellään. Tässä hetkessä käytettävissä on tämän hetken osaaminen.

Toisaalta, ei tarvii yrittää ymmärtää. Jutut vaan on.

5 OMITUINEN JA KAUNIS

Taidekoulun runsaudensarvesta eli tarvikevarastosta minulle kaivettiin vielä hieman lisää savea koska karhun paskaa ei ollut vielä tarpeeksi.

Sitten, savea leikatessa huomaa edessäni mielenkiintoisen kappaleen, se vain tuli. En halua muuttaa siinä mitään. Kokeilen kestääkö se kuivatuksen.

Työ joka vain tipahti eteeni, kiehtoo minua. En polta teosta, se menettäisi luonnettaan liikaa. Poltettuna se kutistuisi, muuttuisi kovaksi. Haluan että se on hauras ja voimakas. En voi olla varma, kestääkö se kuljetuksen Jyväskylään.

Kannan kuivuneen teoksen kotiini ja asetan sen keittiön pöydälle katseltavaksi. Siinä on painoa ja se ottaa paikkansa. Päätän maalata sen keltaiseksi.

Saven pinnassa näkyy sormenjälkiä, painaumuksia. Se on kuin jakautunut tiili, jossa näkyy tekijänsä. Arvoitus joka näyttää avoimesti itsensä.

Se on omituinen ja kaunis. Lopputyöni.

Pakkaan työn kuljetuslaatikkoon ja käärin kaiken maailman kankaat, pumpulit ja juurenkuoret sen suojaksi. Mitä tapahtuu? Annan teokselle kaiken rakkauden ja päästän siitä irti.

6 MIKÄ TAITEEN TEKEMISESSÄ ON OLENNAISTA?

Osien yhdistely. Rajaus.

Materiaali valinnat.

Muovailua ytimestä lähtien.

Työn katselu.

Kritiikki.

Paloilla leikkiminen.

Ahaa- elämys. Uusi suunta.

Itsekään ei tiedä mitä tapahtui!

Päästää homma käsistä.

Keltainen omituinen veistos siis pääsi näyttelyyn Jyväskylään. Teoksen nimeksi tuli: Muistikortti on tyhjä tai sitä ei ole asennettu. Teos sai voimakkaat kohdevalot, jotka langettivat pitkät varjot sen kolmelle eri puolelle.

Minua ilahdutti erään toimittajan kommentti teoksesta. Hän tunnustautui itsekin keramiikan tekijäksi ja kuiskasi, että olen lähtenyt todella leikkimään ajatuksella. Hän löysi työstä huumoria. Olennaista on saada jotain palautetta. En ole sitä kovinkaan usein tohtinut pyytämällä pyytää.

Asioiden jakaminen ja esille laittaminen. Ottaa vastaan ja kuunnella. Väittelyn mahdollisuus.

Puoli vuotta Yliveto-lopputyönäyttelyn jälkeen mietimme muutaman ystävän kanssa, mikä on taiteen teossa olennaista. Meitä yhdistää tässä hetkessä illallinen, jota yhdessä syömme. Taiteen teosta puheen ollen tulee keskusteluun yhteys johonkin suurempaan ja luomisen ilo.

Sitähän se parhaimmillaan on. Työn iloa ja uuden oppimista. Se on myös yksinäisyyttä ja sen asian hyväksymistä, että kukaan ei ymmärrä yhtään mitä teet.

Ympäröivä maailma on täynnä aiheita, paikkoja ja materiaalia teoksille. Tekijä on aktiivinen toimija, tekemättömyys on myös teko.

Olen kuullut lentävän lauseen kuvanveiston puolella.” paras veistos on sellainen jota ei tehdä.”

Ehkä se on ihan hyvä jättää ihanteita tavoiteltavaksi?

Kaikkienensa lopputyöprosessi oli melkoinen vuoristorata. Monta tekijää ja monta muuttujaa. Oppimista tapahtuu edelleenkin.

